

## POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa J. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.  
przeciwko Uniwersytetowi [...] w G.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 września 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 czerwca 2020 r., sygn. akt I AGa [...],

**1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**

**2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4067  
(cztery tysiące sześćdziesiąt siedem) zł z tytułu kosztów  
postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 21 maja 2019 r., zasądzającego na rzecz powoda kwotę 102 630,12 zł z tytułu solidarnej odpowiedzialności pozwanego jako inwestora wobec podwykonawcy.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Jego zdaniem, rozstrzygnięcia wymaga, czy za czynnik decydujący o ponoszeniu przez inwestora solidarnej odpowiedzialności może zostać uznane

przeznaczenie - na umowne zabezpieczenie roszczeń z tytułu gwarancji i rękojmi po wykonaniu umowy o roboty budowlane - części należności podwykonawcy z danej umowy podwykonawczej. Drugim istotnym zagadnieniem prawnym jest konieczność rozstrzygnięcia, czy zatrzymanie lub potrącenie części należności z poszczególnych faktur na poczet zabezpieczenia roszczeń z tytułu gwarancji i rękojmi, można uznać za dopuszczalne sposoby ustanowienia kaucji gwarancyjnej. Skarżący wskazał również, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, a mianowicie rozstrzygnięcie, czy „zatrzymanie” oraz potrącenie można uznać za dopuszczalne sposoby ustanowienia kaucji gwarancyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398<sup>1</sup> § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle

zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m.in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, nie publ., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, nie publ.).

Wątpliwości przedstawione przez wnioskodawcę nie czynią zadość wskazanym wymaganiom, kluczowa bowiem w sprawie kwestia charakteru

uzgodnionej „kaucji pieniężnej”, jak również samej dopuszczalności jej uzgodnienia, została już bowiem wystarczająco wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wynika z niego, że kwestia, czy ustanowiona w umowie o roboty budowlane „kaucja gwarancyjna” (*in casu* „pieniężna”), pochodząca z wynagrodzenia należnego podwykonawcy, stanowi część wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę w rozumieniu art. 647<sup>1</sup> § 5 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 czerwca 2017 r.), nie może być rozstrzygnięta abstrakcyjnie, lecz wymaga oceny *in casu*, w zależności od woli stron i zastosowanych w umowie konstrukcji prawnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 481/15, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2018 r., IV CSK 40/18, niepubl. i z dnia 31 stycznia 2020 r., V CSK 382/19, niepubl.). W szczególności istotne jest to, czy określona kwota została „realnie” wydana wykonawcy (przez podwykonawcę), czy tylko zatrzymana przezeń jako część wynagrodzenia. Przeważa przy tym pogląd - w najnowszym orzecznictwie jest to już pogląd niemal jednolity - że zatrzymanie przez wykonawcę (zamawiającego) części wynagrodzenia należnego podwykonawcy na czas określony w umowie (np. czas trwania samej umowy o roboty budowlane, czas trwania rękojmi i gwarancji), określone przez strony mianem „kaucji gwarancyjnej” czy też „potrącenia” (nie stanowiącego wszakże potrącenia wierzytelności wykonawcy z tytułu wad robót z wierzytelnością podwykonawcy z tytułu wynagrodzenia), nie zmienia charakteru tej należności, która stanowi nadal wynagrodzenie za roboty budowlane, a strony odraczają jedynie termin jego zapłaty, co mieści się w ramach swobody umów (art. 353<sup>1</sup> k.c.). Za wypłatę tego wynagrodzenia inwestor odpowiada solidarnie z wykonawcą (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2018 r., I CSK 349/17, Rejent 2018, nr 6, s. 166, z dnia 12 września 2019 r., V CSK 324/18, niepubl., z dnia 4 grudnia 2019 r., I CSK 577/18, niepubl., z dnia 12 marca 2021 r., V CSKP 14/21, niepubl., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2020 r., IV CSK 395/19, niepubl. i z dnia 8 maja 2020 r., III CSK 297/19, niepubl.; odmiennie wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 428/16, niepubl. i z dnia 9 listopada 2018 r., V CSK 501/17, niepubl.).

Z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że charakter zatrzymanej części wynagrodzenia powoda został oceniony *in casu*, z założeniem, iż zastosowana przez strony terminologia nie ma znaczenia decydującego. W ramach tej analizy, zgodnej z orzecznictwem Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny wyjaśnił w szczególności, że między powodem i generalnym wykonawcą nie doszło do „realnego” przekazania kwot zabezpieczenia, a zatem nie wystąpiła charakterystyczna dla kaucji cecha realności, w związku z czym należne powodowi wynagrodzenie nie utraciło tego charakteru przez jego zatrzymanie do oznaczonego w umowie terminu i jest objęte ochroną wynikającą z solidarnej odpowiedzialności inwestora.

Przytoczona przez skarżącego argumentacja, zmierzająca do oderwania konstrukcji kaucji gwarancyjnej od „realności” przekazania środków pieniężnych na zabezpieczenie i eskponująca w tym celu znaczenie transakcji bezgotówkowych w obrocie (przeciwstawianych „realnemu” przekazaniu środków pieniężnych), obustronne korzyści związane z uproszczeniem przepływów finansowych i korzyść „kredytowanego” podwykonawcy, polegającą na uniknięciu wydatków na alternatywne zabezpieczenie w postaci gwarancji brakowej czy ubezpieczeniowej, a także zakładająca, że z chwilą wystawienia faktury przez podwykonawcę dochodzi do „przeniesienia” części kwot należnych podwykonawcy na generalnego wykonawcę (przez zatrzymanie czy potrącenie), nie uzasadnia wystarczająco potrzeby formułowania przez Sąd Najwyższy kolejnej wypowiedzi w rozpatrywanej kwestii. W szczególności dlatego, że pomija sens solidarnej odpowiedzialności inwestora przewidzianej uprzednio w art. 647<sup>1</sup> § 5 k.c. oraz nie wyjaśnia, dlaczego wykorzystanie niewypłaconej podwykonawcy części wynagrodzenia jako zabezpieczenia należytego wykonania robót (określanego mianem „kaucji”) miałoby zwalniać inwestora z odpowiedzialności za zapłatę tej części wynagrodzenia także wtedy, gdy roboty budowlane zostały wykonane prawidłowo, w związku z czym „kaucja” odpowiadająca niewypłaconej części wynagrodzenia powinna być wypłacona podwykonawcy. Zwłaszcza, że jest jasne, iż inwestor odpowiadałby solidarnie za zapłatę wynagrodzenia, które miałoby być wypłacane częściami - choćby wypłata jakiejś części została uzależniona od zdarzenia przyszłego i niepewnego (np. nieujawnienia się wad robót w określonym

czasie) - i że rozwiązanie takie wykazywałoby zalety, które skarżący wiąże z zastosowaniem kaucji gwarancyjnej.

Z tych względów, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wysokość kosztów zastępstwa prawnego należnych powodowi ustalono stosownie do § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 265) oraz przy uwzględnieniu poniesionej w sprawie opłaty od pełnomocnictwa. Odsetki przewidziane w art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c., o których zasądzenie wnosił pełnomocnik powoda w odpowiedzi na skargę kasacyjną, nie wymagają odrębnego zasądzenia przez Sąd.

jw